

Σπίτια για τους πρόσφυγες:

Η ανάγκη για στέγαση κατά την διάρκεια της διαδικασίας ασύλου,
και μετά από αυτή

Η κατοικία αποτελεί θεμελιώδη ανάγκη και ανθρώπινο δικαίωμα. Πολλοί άνθρωποι εγκαταλείπουν τον τόπο τους, ξεφεύγοντας από βίαια καθεστώτα, και αναζητούν ασφαλές καταφύγιο στην Ευρωπαϊκή Ένωση, πασχίζοντας να βρεθούν σ' ένα ασφαλές περιβάλλον και να ξαναστήσουν τη ζωή τους σε μια καινούργια και άγνωστη χώρα, συχνά μακριά από τους ανθρώπους που αγαπούν και χωρίς σιγουριά για το μέλλον. Το δικαίωμα για στέγαση αποτελεί πύλη για την ένταξή τους και η εξασφάλιση επαρκών συνθηκών διαβίωσης είναι βασικός τομέας για μία επιτυχημένη κοινωνική ενσωμάτωση.

Σε Ευρωπαϊκό επίπεδο η υλική υποδομή υποδοχής, συμπεριλαμβανομένης και της στέγασης, είναι κατοχυρωμένο δικαίωμα για τους αιτούντες διεθνούς προστασίας¹. Ωστόσο, υπάρχουν πολλές περιπτώσεις όπου αιτούντες άσυλο μένουν χωρίς στέγη. Αυτό μπορεί να συμβεί πριν την κατάθεση του αιτήματος ασύλου, κατά τη διάρκεια ή ακόμα και μετά την ολοκλήρωση της διαδικασίας, είτε λόγω αρνητικής απόφασης είτε λόγω αναγνώρισης του αιτήματός τους.² Με βάση την Ευρωπαϊκή νομοθεσία, τα κράτη μέλη οφείλουν να εφαρμόσουν πολιτικές που αποτρέπουν τις διακρίσεις κατά των κατόχων διεθνούς προστασίας και που εξασφαλίζουν ίσες ευκαιρίες στην πρόσβαση στην κατοικία.³ Παρ' όλα αυτά, τα κράτη μέλη δεν υποχρεούνται να λάβουν μέτρα ώστε να αποτρέψουν

¹ Οδηγία 2013/33/EU

<https://eurlex.europa.eu/legalcontent/EN/TXT/HTML/?uri=CELEX:32013L0033&from=FR>

² Για παράδειγμα, τον Δεκέμβριο του 2018, η Βελγική κυβέρνηση άφησε ανθρώπους στον δρόμο, βάζοντας όριο στο πόσες αιτήσεις ασύλου μπορούν να κατατεθούν σε μια μέρα

³ Οδηγία 2011/95/EU

<https://eurlex.europa.eu/legalcontent/EN/TXT/HTML/?uri=CELEX:32011L0095&from=EN>

να μην μείνουν στον δρόμο οι προσφάτως αναγνωρισμένοι πρόσφυγες. Συχνά, η φιλοξενία των αιτούντων ασύλου είναι προσωρινή και για συγκεκριμένη χρονική περίοδο. Συνέπεια αυτού είναι ότι άνθρωποι που δεν έχουν βρει σπίτι εντός αυτής της περιόδου μένουν στον δρόμο. Επιπλέον, λόγω του ότι δεν έχουν επίσημη διεύθυνση, κινδυνεύουν ταυτόχρονα και με αποκλεισμό από το κατοχυρωμένο από την Ευρωπαϊκή νομοθεσία δικαίωμά τους για πρόσβαση σε δομές και υπηρεσίες κοινωνικής υποστήριξης. Όντας άστεγοι, και χωρίς πόρους, η δυνατότητα ένταξής τους βρίσκεται σε μεγάλο κίνδυνο.

Η περίπτωση της Ελλάδας έχει ιδιαίτερο ενδιαφέρον. Το κοινωνικό κράτος δεν είναι επαρκώς εξοπλισμένο να φιλοξενήσει και να υποστηρίξει τους αναγνωρισμένους πρόσφυγες, με την παντελή έλλειψη σχεδιασμού για κοινωνική κατοικία να αποτελεί ένα βασικό κενό. Ως και τον Ιανουάριο του 2019 δεν προβλέπεται συγκεκριμένο πλαίσιο για τη στέγαση και την ένταξη των αναγνωρισμένων προσφύγων, με την Εθνική Στρατηγική για την Ένταξη να μην έχει ακόμα ψηφιστεί από Ελληνικό Κοινοβούλιο. Όσο για σήμερα, τα προβλεπόμενα στεγαστικά προγράμματα για αναγνωρισμένους πρόσφυγες δεν βρίσκονται καν σε στάδιο υλοποίησης και έτσι ακόμα δεν εξασφαλίζεται μία ομαλή μετάβαση που να οδηγεί από την προσωρινή στέγαση των αιτούντων άσυλο και των αναγνωρισμένων προσφύγων σε προγράμματα ειδικά σχεδιασμένα για να διευκολύνουν την ένταξη και την υποστήριξη των ανθρώπων αυτών, καθώς και στην επιθυμητή δυνατότητα αυτονομίας και αυτάρκειάς τους στο μέλλον.

Μέχρι στιγμής, οι αιτούντες άσυλο λάμβαναν μία διαρκή και παρατεταμένη περίοδο χάριτος, σε πολλές περιπτώσεις για περισσότερους από 18 μήνες, και συνέχιζαν να υποστηρίζονται από το χρηματοδοτούμενο από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή πρόγραμμα ΕΣΤΙΑ⁴. Το πρόγραμμα βρίσκεται υπό τη διαχείριση της Ύπατης Αρμοστείας για τους Πρόσφυγες και το Υπουργείο Μεταναστευτικής Πολιτικής και υλοποιείται από τις τοπικές αρχές σε συνεργασία με Εθνικές και Διεθνείς ΜΚΟ.

Από τις 31 Μαρτίου 2019, προβλέπεται η «έξοδος» των ανθρώπων που φιλοξενούνται στο πρόγραμμα ΕΣΤΙΑ για πάνω από 18 μήνες, χωρίς να παρέχεται κάποια πρόβλεψη για την μετέπειτα στέγαση τους. Εξαιρέσεις θα ισχύουν μόνο για περιπτώσεις υψηλής ευαλωτότητας. Εκφράζουμε την ανησυχία μας πως οι έξοδοι από το πρόγραμμα ΕΣΤΙΑ, χωρίς να υπάρχει εξασφάλιση εναλλακτικής στέγασης, θα οδηγήσει σε αυξημένο αριθμό οικογενειών και ευάλωτων ανθρώπων χωρίς στέγη. Περαιτέρω ανησυχία προκαλεί το γεγονός ότι η έλλειψη επαρκούς στέγασης για τους ανθρώπους αυτούς θα επηρεάσει την ενταξιακή τους διαδικασία, διακόπτοντας τη σχολική εκπαίδευση για τα παιδιά που είναι εγγεγραμμένα στο σχολείο καθώς και σε αποκλείοντάς τους από το εθνικό σύστημα πρόνοιας εξαιτίας της έλλειψης νόμιμης διεύθυνσης.

Η FEANTSA και το Ελληνικό δίκτυο για το δικαίωμα στην στέγη και την κατοικία απαιτούν από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή να διασφαλίσει τη συνέχεια στην στέγαση όλων των ανθρώπων που βρίσκονται στη διαδικασία ασύλου. Οι άνθρωποι που έρχονται στην

⁴ Το πρόγραμμα ΕΣΤΙΑ είναι ένα χρηματοδοτούμενο από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή πρόγραμμα στήριξης για την ένταξη και στέγαση Αιτούντων Άσυλο στην Ελλάδα που υλοποιείται από τον Μάρτιο του 2016. Το πρόγραμμα παρέχει υπηρεσίες στέγασης, οικονομικής και κοινωνικής στήριξης στους εξυπηρετούμενούς του. <http://estia.unhcr.gr/en/home/>

Ευρωπαϊκή Ένωση αιτούμενοι για άσυλο πρέπει να έχουν άμεση πρόσβαση σε ασφαλή και επαρκή στέγαση, και να μην αφήνονται χωρίς στεγαστική μέριμνα μετά την ολοκλήρωση της διαδικασίας ασύλου.

Παροτρύνουμε την Ευρωπαϊκή Επιτροπή και την Ελληνική Κυβέρνηση να μην σταματήσουν το δικαίωμα φιλοξενίας των αναγνωρισμένων προσφύγων στο πρόγραμμα ΕΣΤΙΑ, μέχρι να υπάρξει εναλλακτικό πρόγραμμα στέγασης και ένταξης σε λειτουργία, ώστε να εξασφαλιστεί η συνέχεια των διαδικασιών και προσπαθειών ένταξης.

Για περισσότερες πληροφορίες για την Ευρώπη, επικοινωνήστε με τον Mauro Striano mauro.striano@feantsa.org

Για περισσότερες πληροφορίες για την Ελλάδα, επικοινωνήστε με τον Παναγιώτη Τζαννετάκη, pan@omnes.gr